

Boendeplanering för äldre 2015, 2016-2017 med utblick mot 2040

Östra Söderort

Bakgrund

Boendeplanen för äldre uppdateras årligen av äldrenämnden i samband med flerårsbudgeten. Stockholm delas in i fyra regioner, Innerstaden, Västerort, Östra Söderort och Västra Söderort. Region Östra Söderort består av Farsta, Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnder. Regionens boendeplan är framtagen utifrån särskilda anvisningar från Äldreförvaltningen¹

Framskrivning av äldreomsorgsbehov

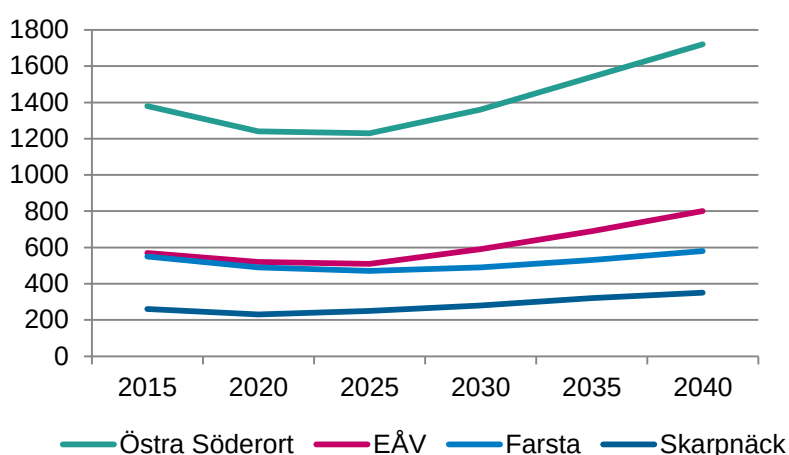
Sweco EuroFutures AB har på uppdrag av äldrenämnden gjort en uppdatering av fjolårets framskrivning av äldreomsorgsbehovet i staden som helhet, regionvis och per stadsdelsområde för perioden 2015-2040².

¹ Anvisningar för boendeplanering för äldre 2016, 2017-2018 med utblick mot 2030/40. (Äldreförvaltningen 2014-11-10)

² Äldreförvaltningen Stockholms stad; Äldreomsorgsprognos 2014 - Rapportering avseende framskrivning av äldreomsorgsbehovet perioden 2015 – 2040

Som en följd av befolkningsutvecklingen förväntas behovet av platser i äldreboende minska. Efter år 2030 förväntas efterfrågan bli ungefär lika stor som i dag för att sedan öka.

Behov av platser i vård- och omsorgsboende, Östra Söderort 2015 - 2040

Äldreomsorgsbehov på kort sikt, 2015 – 2020

I förhållande till faktiskt behov hösten 2014 förväntas behovet av vård- och omsorgsboende minska med sammanlagt 169 platser i regionen fram till år 2020. Det är en något färre än vad som förväntades i förra årets framskrivning. Först år 2032 är behovet uppe på samma nivå som i dag för att sedan öka.

Behov av platser i vård- och omsorgsboende, Östra Söderort 2015 - 2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Östra Söderort	1380	1350	1310	1280	1250	1240
EÅV	570	560	540	530	520	520
Farsta	550	540	520	510	500	490
Skarpnäck	260	250	250	240	230	230

Äldreomsorgsbehov på längre sikt, 2020 - 2040

Efter år 2020 förväntas utvecklingen vända mot ett ökat behov. Prognosen är att dagens nivå nås ungefär år 2032. Mellan åren 2020 och 2040 förväntas platsbehovet i regionen öka med 480 platser. Ökningen fram till år 2040 förväntas bli mest dramatisk i Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck, med över 50 procent jämfört med år 2020. I Farsta stadsdelsområde förväntas behovet öka med ungefär 18 procent under samma period.

Befintliga vård- och omsorgsboenden

Totalt fanns 898 platser i kommunala (inklusive upphandlade entreprenader) vård- och omsorgsboenden i regionen 2014. Av dessa var 22 korttidsplatser. Fördelningen mellan platser med inriktning mot demenssjukdom och somatisk inriktning var 60 – 40 procent.

Utöver dessa kommunala boendeplatser var sammanlagt 507 platser lokaliserade inom regionens gränser i privata boenden, upphandlade enligt LOV³. Störst är Stora Sköndals äldreboende i Farsta stadsdelsområde, med plats för sammanlagt 247 äldre.

Staden har också handlat upp platser i privata boenden utanför kommunen, som kan vara tillgängliga för regionens invånare som beviljats vård- och omsorgsboende.

Gemensamt för platser upphandlade enligt LOV är att de också är tillgängliga för andra än regionens och stadens invånare.

En förteckning över regionens kommunala vård- och omsorgsboenden (i kommunal regi och drivna på entreprenad) finns i tabellbilagan.

Antal kommunala platser i vård- och omsorgsboende i Östra Söderort 2014 (inklusive upphandlad entreprenad)

SDO ⁴	Antal platser inriktning	Antal platser inriktning	Antal kort- tidsplatser	Totalt
------------------	-----------------------------	-----------------------------	----------------------------	--------

³ Lagen om valfrihetssystem (LOV)

⁴ Stadsdelsområde

	demens	somatik		
EÄV	328	185	7	520
Skarpnäck	57	72	0	129
Farsta	164	94	15	273
Totalt	549	351	22	922

Vård- och omsorgsboende i förhållande till behov

I analysen utgår förvaltningarna från att 65 procent av det förväntade behovet tillgodoses av kommunala boenden i egen regi eller upphandlade på entreprenad. Övriga 35 procent förväntas välja boenden upphandlade enligt LOV. Det motsvarar på ett ungefär fördelningen i dag mellan boenden som handlats upp enligt LOV och kommunala boenden.

Tabellen nedan visar att utbudet av kommunala boenden i regionen i stort sett motsvarar efterfrågan, under förutsättning att 35 procent av de äldre väljer privata boenden upphandlade enligt LOV. Först efter 2030 uppstår ett underskott av platser som fram till år 2040 förväntas öka till 261 platser, om inget annat förändras.

Den enda förändringen av utbudet av kommunala boendeplatser som är inlagd i sammanställningen är avveckling av Farsta vård- och omsorgsboende.

Beräknat behov 2014 – 2040 i relation till befintligt antal platser i vård- och omsorgsboende 2014 i Östra söderort

	2015	2020	2030	2040
65 procent av beräknat behov	897	806	884	1118
Antal platser	923	857	857	857
Över/underskott	+26	+51	-27	-261

Bilden ser något olika ut i de tre stadsdelsområdena. Det är viktigt att beakta att många andra faktorer än stadsdelsgränser styr de äldres val av boende. Som en följd av valfriheten inom äldreomsorgen kan framskrivningen inte direkt översättas till att det finns ett visst behov av boenden i det egna nämndområdet eller regionen.

I tabellbilagan redovisas det förväntade behovet fram till år 2040, fördelat på stadsdelsområde och totalt för Östra söderort.

Enskede-Årsta-Vantör

Inga förändringar i utbudet av kommunala boendeplatser ingår i förutsättningarna för behovsframskrivningen i Enskede-Årsta-Vantör. Skulle alla äldre välja att bo kvar i området finns en överkapacitet av kommunala boenden i Enskede-Årsta-Vantör som upphör först mellan åren 2035 och 2040. 2020 blir överskottet 182 platser, enligt framskrivningen.

Farsta

I förutsättningarna ingår att Farsta vård- och omsorgsboende avvecklas 2016 och inte ersätts med nya kommunala boendeplatser. Skulle alla äldre välja att bo kvar i Farsta förväntas ett underskott av kommunala boendeplatser inklusive entreprenader under hela planeringsperioden. 2020 uppgår underskottet till 111 platser.

Skarpnäck

Med nuvarande antal boendeplatser visar framskrivningen ett mindre underskott på kommunala boendeplatser inklusive entreprenader i Skarpnäck. Om utbudet förblir oförändrat och alla Skarpnäckbor väljer att bo kvar i området blir det förväntade underskottet 21 boendeplatser år 2020.

Fastigheternas skick och planerade ombyggnader

Flera av regionens vård- och omsorgsboenden kommer enligt Micasa inte att godkännas enligt Arbetsmiljöverkets skärpta krav. På sikt kommer det att kräva omfattande ombyggnader och större investeringar.

Enskede-Årsta-Vantör

I stadsdelsområdet finns tre servicehus; Rågsveds, Enskededalens och Enskede nya Servicehus. Ingen av de tre uppfyller Arbetsmiljöverkets krav på hygienutrymmen. Förvaltningen ska tillsammans med Micasa ta fram tids- och ombyggnadsplaner.

Inget av servicehusen är under ombyggnad och inga lägenheter är i dagsläget aktuella att användas för evakuering.

Elva av 77 badrum på Årsta vård- och omsorgsboende är godkända av Arbetsmiljöverket. På Högdalens vård- och omsorgsbo-

ende är 32 badrum av totalt 158 godkända. Eventuella ombyggnationer kommer att bli omfattande.

Farsta

Arbetsmiljöverkets krav kommer att innebära att flera äldreboenden i stadsdelsområdet behöver byggas om eller ersättas. Edö gruppboende har redan nu ett föreläggande från Arbetsmiljöverket som innebär att brister i hygienutrymmen måste vara åtgärdade senast i januari 2019 för att det ska vara tillåtet att fortsätta bedriva verksamhet i huset.

Under 2014 har MICASA genomfört en förstudie inför ombyggnad av Edö, på uppdrag av förvaltningen. Utifrån förstudiens resultat ska ett åtgärdsförslag tas fram under 2015.

Skarpnäck

Arbetsmiljöverket kommer troligen inte att godkänna boende i den gamla delen av Hemmet för Gamla med 66 platser. Lägenheterna uppfyller inte kraven för ett fullvärdigt boende.

Planerad nybyggnation

Enskede-Årsta-Vantör

Aleris planerar nybyggnation av ett äldreboende med 54 platser i privat regi på Årstafältet. Verksamheten ska enligt planen tas i drift 2020.

Farsta

Fastighetsbolaget Danator AB bygger ett vård- och omsorgsboende med 72 platser i kvarteret Tärnö i Farsta Strand som förväntas bli inflyttningsklart våren 2016.

Micasa har lämnat in en ansökan om markanvisning för ett äldreboende till exploateringskontoret. Ansökan gäller en tomt nära Kvickentorpsskolan i Farsta och omfattar 54 – 72 platser i vård- och omsorgsboende. Det är ännu oklart när beslut om markanvisning kommer.

Skarpnäck

Förvaltningen undersöker tillsammans med Micasa möjligheten att bygga ett nytt äldreboende med 72 platser på området där Bergholmsskolan tidigare legat, för att ersätta de platser som troligen inte kommer att godkännas av Arbetsmiljöverket på Hemmet för Gamla. Micasa ska lämna in en ansökan om markanvisning till exploateringsnämnden.

Planerad avveckling

Enskede-Årsta-Vantör

Förvaltningen har tidigare anmält intresse för nybyggnation av vård- och omsorgsboenden i Årsta och Högdalen som ersättning för de befintliga. Kommunstyrelsens ekonomiutskott avslag detta utifrån stadsledningskontorets bedömning att region Östra söderort går mot ett ökande utbudsöverskott i takt med minskad efterfrågan/behov samtidigt som fler platser tillkommer. Även om befintliga platser skulle avvecklas så bedöms planer på nybyggnad inte som rimliga i dagsläget.

Förvaltningen ser möjligheten att omvandla tre mindre boendeheter till boende för personer under 65 år enligt LSS/SoL. Det gäller Skedviken (8 platser), Poppelgården (8 platser) och en enhet inom Stureby vård- och omsorgsboende (12 platser).

Farsta

Fastigheten som inrymmer Farsta vård- och omsorgsboende med 66 boendeplatser ska rivas. I nuläget (januari 2015) finns inget beslut om att flytta verksamheten till annan fastighet.

Korttidsvård

Nuläge och behov av utveckling

Totalt har stadsdelsnämnderna tillgång till 22 korttidsvårdplatser för personer över 65 år i regionen, sju på Årsta vård- och omsorgsboende och 15 på Postiljonen.

Utöver det använder Enskede-Årsta-Vantör sammanlagt 14 lägenheter på servicehus till korttidsboende för personer för bedömning av rätt boendeform och vårdnivå.

Förvaltningarna ser inget behov av ytterligare platser för kort-tidsvård. Möjligen kommer i stället behovet att minska de närmaste åren.

Profilboende och särskilda inriktningar

Inom region Östra Söderort finns vård- och omsorgsboenden med följande profiler eller inriktningar:

- Husdjur
- Parboende
- Möjlighet för make/maka att bo nära vård- och omsorgsboendet genom samlokaliserat servicehus
- Judisk profil
- Finskspråkig profil
- Inriktning mot psykiatri (Stora Sköndal)

I dagsläget ser förvaltningarna att det finns behov av boende med inriktning mot äldre med psykiska problem. Det finns också ett behov av boenden för äldre som blir bostadslösa genom vräkning. Det handlar om äldre med särskilda behov, till exempel som en följd av missbruk eller psykisk ohälsa.

Utöver det finns inga särskilda behov av nya inriktningar. Däremot är det viktigt att nytillskott av boenden planeras flexibelt, för att möjliggöra ändrad inriktning om efterfrågan förändras.

Servicehus

Totalt finns 484 lägenheter i servicehus i regionen. I dagsläget finns lediga lägenheter i Enskededalens och Edö servicehus.

Antal lägenheter i servicehus i Östra Söderort

Stadsdelsområde	Antal lägenheter i servicehus
EÄV	335
Skarpnäck	0
Farsta	149
Totalt	484

Enskede-Årsta-Vantör

Vid årsskiftet 2014 – 2015 fanns 26 tomma lägenheter i stadsdelsområdets servicehus, varav 21 inom Enskededalens servicehus. För att minska risken för ökade kostnader för tomma lägenheter i servicehusen är en omvandling till serviceboende möjlig.

Farsta

I januari 2015 fanns 31 lediga lägenheter i Edö servicehus. På grund av arbetsmiljöbrister kommer förvaltningen under 2015 att föreslå åtgärder för alla delar av Edö.

Övriga planeringsförutsättningar

Ökat kvarboende

Utvecklingen inom hemtjänsten har bidragit till att äldre kan bo kvar hemma längre än tidigare, bland annat med hjälp av olika stödteam. Det kan innebära att efterfrågan och medelboendetiden på vård- och omsorgsboende minskar.

Förvaltningarna har ett bra samarbete med primärvården, geriatriken och akutsjukvården. Ett ökat kvarboende förutsätter en utvecklad samverkan med landstinget och en väl fungerande vårdkedja, till exempel för rehabilitering och geriatrisk vård.

Sökande från andra kommuner

Stadsdelsnämnderna får automatiskt kostnadsansvar för äldre från andra kommuner som beviljas boende i regionen. I området finns flera attraktiva boenden. Under 2014 beviljades sju äldre från andra kommuner boende i Farsta, sex i Enskede-Årsta-Vantör och sex i Skarpnäck. Det innebär ökade kostnader för de stadsdelar som har ett stort utbud av vård- och omsorgsboenden och servicehus.

Sammanfattande analys

De tre förvaltningarna räknar med att efterfrågan på vård- och omsorgsboende kommer att minska något de närmaste åren. Behovet av kommunala boendeplatser förväntas minska med ungefär 10 procent fram till år 2020. Förklaringen är att antalet äldre i de äldsta åldersgrupperna minskar.

Samtidigt uppfyller en stor del av regionens boenden inte Arbetsmiljöverkets krav. Det kommer att krävas omfattande åtgärder för att tillgodose behovet av moderna äldreboenden i regionen.

De tre förvaltningarna har ett nära samarbete med Micasa och kommer de närmaste åren att ta fram åtgärdsplaner för att möta förändrade behov.